

VOORONTWERP VAN DECREET tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009 en het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator, wat betreft de implementatie van Europese regelgeving over de verbetering van de opzet van de elektriciteitsmarkt en noodleveranciers

Samenvatting

Met dit ontwerp van decreet wordt de gedeeltelijke omzetting van richtlijn (EU) 2024/1711 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot wijziging van richtlijnen (EU) 2018/2001 en (EU) 2019/944 inzake het verbeteren van de opzet van de elektriciteitsmarkt van de Unie beoogd en de omzetting van artikel 29 van richtlijn (EU) 2024/1788 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markten voor hernieuwbaar gas, aardgas en waterstof, tot wijziging van richtlijn (EU) 2023/1791 en tot intrekking van richtlijn 2009/73/EG.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

Dit voorontwerp van decreet vormt de gedeeltelijke omzetting van richtlijn (EU) 2024/1711 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot wijziging van de richtlijnen (EU) 2018/2001 en (EU) 2019/944 inzake het verbeteren van de opzet van de elektriciteitsmarkt van de Unie (hierna aangehaald als "Vijfde Elektriciteitsrichtlijn"). Dit ontwerp van decreet vormt ook de omzetting van artikel 29 van richtlijn (EU) 2024/1788 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markten voor hernieuwbaar gas, aardgas en waterstof, tot wijziging van richtlijn (EU) 2023/1791 en tot intrekking van richtlijn 2009/73/EG (hierna aangehaald als "richtlijn (EU) 2024/1788").

Deze wijzigingsrichtlijn maakt deel uit van het "Green Deal Industrial Plan" dat op 1 februari 2023 door de Europese Commissie werd gepubliceerd. Dit plan beoogt het concurrentievermogen van de klimaatneutrale industrie in de EU te verbeteren en de transitie naar klimaatneutraliteit te versnellen. De wijziging van de bestaande elektriciteitsrichtlijn is er gekomen als antwoord op de energiecrisis in 2021 en 2022.

De Vijfde Elektriciteitsrichtlijn werd gepubliceerd op 24 mei 2024 en trad in werking op 16 juli 2024. Deze hervormt de bestaande regels rond de EU elektriciteitsmarktwerking. De richtlijn heeft als doel om de ontwikkeling van hernieuwbare energie te bevorderen, consumenten beter te beschermen en het concurrentievermogen van de industrie te verbeteren. In de richtlijn zijn er verschillende artikels opgenomen o.a. over het recht op een contract met een vaste looptijd en vaste prijs, flexibele aansluitingsovereenkomsten, een regeling voor de noodleverancier, risicobeheer door de leverancier, bescherming tegen afsluiting, taken voor de distributiesysteembeheerders en taken voor de regulatoren. De artikels uit deze richtlijn m.u.v. artikel 4 over 'Vrije keuze van leverancier' en het

artikel 15bis over 'Recht op energiedelen' moesten door de lidstaten uiterlijk op 17 januari 2025 worden omgezet in de eigen regelgeving. Het artikel 6bis over flexibele aansluitingsovereenkomsten zal omgezet worden via een specifiek voorontwerp van decreet dat enkel gaat over de implementatie van een regelgevend kader voor flexibele aansluitingsovereenkomsten. Het artikel 4 en artikel 15bis uit de Vijfde elektriciteitsrichtlijn moeten omgezet worden tegen 17 juli 2026. Deze artikels zullen via een apart ontwerpdecreet worden omgezet in de eigen regelgeving.

Met de omzetting van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn worden er bepalingen opgenomen in het Energiedecreet van 8 mei 2009 met betrekking tot het recht op het afsluiten van een leveringscontract met vaste looptijd en vaste prijs, een regelgevend kader voor een noodleverancier, een regelgevend kader voor risicobeheer bij leveranciers, bescherming tegen afsluiting, taken voor de distributiesysteembeheerders en nieuwe taken voor de Vlaamse Nutsregulator.

Dit decreet kadert ook binnen de strategische doelstelling (SD) 4 zoals omschreven in de beleidsnota 2024-2029 Energie en Klimaat: 'Onze energiemarkt en onze energiesystemen slimmer, toekomstbestendig en ten bate van de consument maken' en meer specifiek de operationele doelstelling (OD) 4.3 'We geven vorm aan een toekomstbestendig marktmodel met meer mogelijkheden voor consumenten en bedrijven'.

B. Inhoud

Met het decreet wordt beoogd het bestaande decretaal kader rond de rechten en bescherming van afnemers te versterken en de werking van de leveringsmarkt in Vlaanderen, de bestaande regeling voor de noodleverancier, de niet-discriminatieverplichting van de netbeheerders, de regelingen rond energiedelen en -verkoop en de taken van de Vlaamse Nutsregulator aan te passen.

De energiecrisis in 2021 en 2022 als gevolg van de Russische inval in Oekraïne had grote gevolgen op de energieprijzen en de leveringsmarkt. Energieprijzen stegen sterk in 2021 en 2022 en bleven in de daaropvolgende jaren ook nog hoger in vergelijking met de periode voor de energiecrisis. Daarnaast gingen er in Vlaanderen ook een aantal energieleveranciers failliet o.a. omdat deze niet voldoende ingedekt waren voor de sterk stijgende energieprijzen. Door het faillissement van verschillende leveranciers kwamen klanten van deze leveranciers tijdelijk terecht bij de noodleverancier.

Ook het aanbod van leveringscontracten en aandeel van afgesloten leveringscontracten op de leveringsmarkt in Vlaanderen veranderde sterk door de energiecrisis. Voor de crisis had ongeveer driekwart van de huishoudelijke afnemers in Vlaanderen een vast leveringscontract voor elektriciteit en ongeveer een kwart van de huishoudelijke afnemers in Vlaanderen een variabel leveringscontract voor elektriciteit. Tijdens en na de energiecrisis was dit net omgekeerd. Het merendeel van de huishoudelijke afnemers heeft momenteel een variabel leveringscontract voor elektriciteit. Als gevolg van de energiecrisis daalde het aanbod van vaste leveringscontracten voor elektriciteit bij de energieleveranciers heel sterk. Volgens het Marktrapport 2024¹ van de Vlaamse Nutsregulator was er in december 2022 nog slechts één leverancier die een vast leveringscontract voor elektriciteit aanbood. In 2023 en 2024 steeg het aanbod van vaste leveringscontracten voor elektriciteit opnieuw.

¹ <https://www.vlaamsenutsregulator.be/nl/document/rapp-2024-16>

Om ervoor te zorgen dat er steeds voldoende aanbod van leveringscontracten voor elektriciteit en voor aardgas met een vaste looptijd en een vaste prijs voor afnemers zou zijn, wordt het recht voor afnemers ingevoerd om een leveringscontract met een vaste looptijd van minstens een jaar en een vaste prijs af te sluiten bij elke leverancier die minstens 200.000 afnamepunten beleeft in Vlaanderen voor zover die leverancier niet onder de vrijstellingsregeling valt.

Daarnaast wordt het recht voor afnemers om een dynamische prijscontract voor elektriciteit af te sluiten bij een leverancier die meer dan 200.000 afnamepunten beleeft in het Vlaamse Gewest stapsgewijs uitgebreid naar alle leveranciers. Dit is een van de maatregelen in uitvoering van OD 4.3 'We geven vorm aan een toekomstbestendig marktmodel met meer mogelijkheden voor consumenten en bedrijven' uit de beleidsnota 2024-2029 Energie en Klimaat waarmee het aandeel van dynamische prijscontracten gestimuleerd zal worden.

Via de omzetting van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn naar Vlaamse regelgeving werden de rechten en mogelijkheden van afnemers reeds sterk uitgebreid. Via het EMD-decreet werden o.a. energiedelen, peer-to-peerhandel in hernieuwbare energie en peer-to-peerhandel van groene stroom door één actieve afnemer aan één andere actieve afnemer en groene stroom verkopen in appartementsgebouwen of multifunctionele gebouwen en deelnemen aan flexibiliteit of aggregatie geïntroduceerd. De mogelijkheid om deze activiteiten uit te oefenen wordt nu verder versterkt door ervoor te zorgen dat (actieve) afnemers deze activiteiten kunnen uitoefenen ongeacht het type van leveringscontract dat ze hebben afgesloten met hun energieleverancier. Energiedelen wordt ook opengesteld voor afnemers die bij de sociale leverancier zitten. De Vijfde Elektriciteitsrichtlijn schrijft voor dat alle afnemers (in het bijzonder kwetsbare afnemers en afnemers in energiearmoede) toegang moeten hebben tot energiedelen. Ook in de beleidsnota Energie en Klimaat 2024-2029 onder OD 4.3 wordt benadrukt dat klanten met een digitale meter in voorafbetalingsfunctionaliteit toegang moeten krijgen tot de mogelijkheden van energiedelen. Gemeenschappelijk zelfverbruik in appartementsgebouwen wordt niet op dezelfde manier behandeld als individueel zelfverbruik in particuliere woningen. Op basis van artikel 21(4) van de richtlijn (EU) 2018/2001 wordt vastgesteld dat lidstaten een verschillend, maar evenredig en gerechtvaardigd onderscheid mogen maken tussen individueel en collectief zelfverbruik. Ook OD 4.3 van de Beleidsnota Energie en Klimaat 2024-2029 beoogt om collectieve zelfconsumptie in appartementsgebouwen te faciliteren en gedeelde energie achter een gemeenschappelijk aansluitpunt zoveel mogelijk vrij te stellen van heffingen. Er wordt een vrijstelling in de certificatenverplichting voorzien voor gedeelde of verkochte hernieuwbare energie binnen hetzelfde appartementsgebouw. Daarnaast wordt een nieuwe klantengroep ingevoerd, zodat de regulator toekomstige tariefondersteuning voor collectieve zelfconsumptie kan ontwikkelen.

Verder worden er in de nasleep van de energiecrisis in 2021 en 2022 ook nieuwe regels opgelegd aan de energieleveranciers voor het afdekken van risico's via hedgingstrategieën of afdekkingsstrategieën, dit zowel voor de levering van elektriciteit als aardgas. Tijdens de energiecrisis gingen er in Vlaanderen een aantal energieleveranciers failliet o.a. omdat deze onvoldoende ingedekt waren tegen stijgende energieprijzen. Het voorzien van afdekkingsstrategieën en andere voorwaarden in het kader van risicobeheer worden als bijkomende voorwaarde tot toekenning van een leveringsvergunning opgenomen. De Vlaamse nutsregulator moet erop toezien dat de leveranciers over passende afdekkingsstrategieën beschikken en deze uitvoeren om het risico van veranderingen in de elektriciteitsvoorziening op de groothandelsmarkt voor economische levensvatbaarheid van hun contracten met afnemers te beperken, waarbij de liquiditeit op en de prijssignalen van korte termijnmarkten in stand worden

gehouden en alle redelijke maatregelen treffen om hun risico op een onderbreking van de levering te beperken.

Met betrekking tot de noodleverancier is er in Vlaanderen reeds een regelgevend kader voor de noodleverancier ingeschreven in het energiedecreet. Het bestaande kader wordt aangepast door ontvlechtingvereisten op te leggen aan de netbeheerder Fluvius in kader van zijn rol als noodleverancier. Verder zal de noodleverancier een eerlijke, transparante, niet-discriminerende aanbestedingsprocedure moeten doorlopen voor het aanduiden van een energieleverancier die instaat voor de levering van aardgas en elektriciteit aan de noodleverancier ten behoeve van de overdragen afnemers. Verder worden de bestaande termijnen voor niet-huishoudelijk afnemers aangepast.

Aan het bestaande artikel 4.1.9 van het Energiedecreet van 8 mei 2009, dat de non-discriminatieverplichting van de netbeheerders inhoudt worden twee categorieën toegevoegd om in lijn te zijn met de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn. De netbeheerder en zijn werkmaatschappij onthouden zich van elke vorm van discriminatie tussen ondernemingen die oplaadpunten voor elektrische voertuigen bezitten, ontwikkelen, exploiteren of beheren en netgebruikers en categorieën van netgebruikers, met inbegrip van hernieuwbare-energiegemeenschappen en energiegemeenschappen van burgers.

Ten slotte worden de taken en bevoegdheden van de Vlaamse Nutsregulator uitgebreid in het kader van de omzetting van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn. Bij het toekennen van een leveringsvergunning door de Vlaamse Nutsregulator wordt er een nieuwe voorwaarde toegevoegd die voldaan moet zijn om een leveringsvergunning te kunnen toekennen (artikel 4.3.1). De leveranciers moeten kunnen aantonen dat ze voldoende maatregelen nemen inzake hun risicobeheer. De Vlaamse Nutsregulator houdt toezicht op de naleving door de leveranciers van hun verplichtingen opgelegd door artikel 4.3.1. Verder wordt de bevoegdheid om toezicht te houden op de doeltreffendheid van de vrijmaking van de elektriciteits- en gasmarkt in het Vlaamse Gewest uitgebreid. De bevoegdheid van de Vlaamse Nutsregulator om toezicht te houden op het wegnemen van ongerechtvaardigde belemmeringen en beperkingen op het elektriciteitsdistributienet, het aardgasdistributienet of het plaatselijk vervoernet van elektriciteit voor het verbruik van zelfopgewekte elektriciteit en voor energiegemeenschappen wordt verduidelijkt. Ten slotte, wordt de informerende taak van de Vlaamse Nutsregulator uitgebreid. De Vlaamse Nutsregulator rapporteert ook jaarlijks over de voornaamste ontwikkelingen op het vlak van leveringscontracten met een vaste looptijd en een vaste prijs.

Beleidsmaatregelen en doelstelling

Het voorliggende ontwerp van decreet geeft uitvoering aan de volgende doelstellingen die ook in de bovenstaande situering en inhoud werden toegelicht:

- Gedeeltelijke omzetting van richtlijn (EU) 2024/1711 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot wijziging van de richtlijnen (EU) 2018/2001 en (EU) 2019/944 inzake het verbeteren van de opzet van de elektriciteitsmarkt van de Unie;
- Omzetting van artikel 29 van richtlijn (EU) 2024/1788 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markten voor hernieuwbaar gas, aardgas en waterstof, tot wijziging van Richtlijn (EU) 2023/1791 en tot intrekking van Richtlijn 2009/73/EG.
- Gedeeltelijke uitvoering van de strategische doelstelling (SD) 4: "Onze energiemarkt en onze energiesystemen slimmer, toekomstbestendig en ten bate van de consument maken" met in het bijzonder volgende operationele doelstelling (OD)

- OD 4.3: "We geven vorm aan een toekomstbestendig marktmodel met meer mogelijkheden voor consumenten en bedrijven".

Er worden verschillende maatregelen ingevoerd met betrekking tot netbeheer, elektriciteitsdistributienetbeheerders en de beheerder van het plaatselijk vervoernet van elektriciteit:

- Er worden nieuwe categorieën toegevoegd aan de non-discriminatieverplichting opgelegd aan de netbeheerders en zijn werkmaatschappij via artikel 4.1.9 van het Energiedecreet van 8 mei 2009. Een netbeheerder of zijn werkmaatschappij onthouden zich van elke vorm van discriminatie tussen ondernemingen die oplaadpunten voor elektrische voertuigen bezitten, ontwikkelen, exploiteren of beheren, en netgebruikers en categorieën van netgebruikers, met inbegrip van hernieuwbare-energiegemeenschappen en energiegemeenschappen van burgers;
- Het regelgevend kader van de sociale leverancier wordt in lijn gebracht met de bepalingen uit richtlijn (EU) 2019/944;
- Het regelgevend kader van noodleverancier wordt in lijn gebracht met de bepalingen uit de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn en Vierde Gasrichtlijn via artikel 4.3.3.

Een afnemer kan deelnemer aan flexibiliteit of aggregatie worden, kan deelnemen aan energiedelen, peer-to-peerhandel in hernieuwbare energie en peer-to-peerhandel van groene stroom door één actieve afnemer aan één andere actieve afnemer en groene stroom verkopen in appartementsgebouwen of multifunctionele gebouwen onafhankelijk van zijn type leveringscontract, artikel 4.1.17/3 en artikelen 7.2.2 tot en met 7.2.3. Deze vormen van energiedelen worden ook opengesteld voor afnemers aangesloten bij de sociale leverancier.

Collectieve zelfconsumptie in appartementsgebouwen wordt gefaciliteerd en gedeelde energie achter een gemeenschappelijk aansluitpunt wordt zoveel mogelijk vrijgesteld van heffingen. Daarnaast wordt een nieuwe klantengroep ingevoerd, zodat de regulator toekomstige tariefondersteuning voor collectieve zelfconsumptie kan ontwikkelen.

Er wordt een kader voor het risicobeheer van een leverancier ingevoerd in artikel 4.3.1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009. De Vlaamse Nutsregulator houdt toezicht dat de leverancier al zijn verplichtingen overeenkomstig artikel 4.3.1 nakomt.

De verplichting om dynamische prijscontracten aan te bieden wordt stapsgewijs aan elke elektriciteitsleverancier die levert in het Vlaamse Gewest opgelegd en niet enkel degene die meer dan 200.000 afnamepunten in het Vlaamse Gewest beleveren. De verplichting om dynamische prijscontracten aan te bieden wordt wel gereduceerd tot enkel de elektriciteitsleverancier en niet de aardgasleveranciers die beleveren in het Vlaamse Gewest.

Elke leverancier, zowel van elektriciteit als van aardgas, die meer dan 200.000 afnamepunten belevert in het Vlaamse Gewest moet een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs aanbieden aan zijn afnemers voor zover die leverancier niet onder de vrijstellingsregeling valt.

In artikel 4.4.2 en artikel 4.8.4 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 worden de principes van evenredigheid en non-discriminatie voor actieve afnemers en energiegemeenschappen uitdrukkelijk ingeschreven.

Verder worden de bevoegdheden en toezichthoudende en informerende taken van de Vlaamse Nutsregulator gewijzigd, via wijzigingen aan artikel 6 en artikel 9 van het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator.

Impactanalyse

1. Maatschappelijke impact

Het voorontwerp van decreet legt geen specifieke verplichtingen of rechten op aan welbepaalde doelgroepen en is van toepassing op alle netgebruikers aangesloten op het elektriciteitsdistributienet en het plaatselijk vervoernet van elektriciteit in het Vlaamse Gewest. Er is derhalve geen specifieke impact op jongeren.

Er wordt door dit voorontwerp van decreet geen negatieve impact verwacht op mensen die in armoede leven en meer specifiek in energiearmoede.

2. Impact op de grondrechten en het gelijkheidsbeginsel

Het voorontwerp van decreet heeft geen impact op de grondrechten of het gelijkheidsbeginsel.

3. Budgettaire impact

Het voorontwerp van decreet heeft geen directe impact op de begroting.

4. Bestuurlijke impact op de lokale en provinciale besturen en op Brussel

Het voorontwerp van decreet voorziet geen impact op de lokale of provinciale besturen. De regelgeving betreft een gewestaangelegenheid en is niet van toepassing op Brussel.

Implementatie

1. Bevoegdheidsdelegatie

In de volgende artikelen van het voorontwerp van decreet worden delegaties aan de Vlaamse Regering gegeven:

- Artikel 9: De Vlaamse Regering kan de nadere regels bepalen die gelden voor de beheersmatige en juridische onafhankelijkheid en de financiële en organisatorische onafhankelijkheid van de sociale leverancier, artikel 4.1.22, en de noodleverancier, vermeld in artikel 4.3.3, §1, eerste lid van het Energiedecreet van 8 mei 2009. De Vlaamse Regering kan nadere voorwaarden bepalen voor de aanbestedingsprocedure, vermeld in artikel 4.3.3, §1, tweede lid van het Energiedecreet van 8 mei 2009. De Vlaamse Regering kan nadere voorwaarden bepalen waaronder de netbeheerders de taak van noodleverancier uitvoeren (artikel 4.3.3, §3, eerste lid);
- Artikel 20: De Vlaamse Regering kan voor artikel 7 en artikel 9 van het voorontwerp van decreet een datum van inwerkingtreding vaststellen die voorafgaat aan 1 januari 2027.

In de volgende artikelen van het voorontwerp van decreet worden de bevoegdheden van de Vlaamse Nutsregulator uitgebreid:

- Artikel 10: de bevoegdheid van de Vlaamse Nutsregulator om te beoordelen en de procedure vast te kunnen stellen om na te gaan of aan de voorwaarden, vermeld in artikel 4.4.1, vijfde lid, voldaan is;
- Artikel 18: de bevoegdheid van de Vlaamse Nutsregulator om toezicht te houden op de doeltreffendheid van de vrijmaking van de elektriciteits- en gasmarkt in het Vlaamse Gewest (art. 6, 1°, a) van het decreet van 19 april over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator) wordt uitgebreid met de impact van leveringscontracten met een vaste looptijd en vaste prijs.

De bevoegdheid van de Vlaamse Nutsregulator om toezicht te houden op het wegnemen van ongerechtvaardigde belemmeringen en beperkingen op het elektriciteitsdistributienet, het aardgasdistributienet of het plaatselijk vervoernet van elektriciteit voor het verbruik van zelfopgewekte elektriciteit en voor energiegemeenschappen (art. 6, 1°, m) van het decreet van 19 april over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator) wordt verduidelijkt. De Vlaamse Nutsregulator heeft deze bevoegdheid ook voor energiedelen en onder meer om belemmeringen en beperkingen die de aansluiting van flexibele gedistribueerde energieproductie binnen een redelijke termijn overeenkomstig artikel 13, 4° van het decreet van 19 april over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator in de weg staan. De Vlaamse Nutsregulator houdt toezicht op de naleving door de leveranciers van elektriciteit en aardgas in het Vlaamse Gewest van hun verplichtingen, vermeld in artikel 4.3.1. van het Energiedecreet van 8 mei 2009, waaronder de verplichting van de leveranciers om voldoende maatregelen te nemen inzake hun risicobeheer (art. 6, 1°, s) van het decreet van 19 april over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator);

- Artikel 19: De Vlaamse Nutsregulator rapporteert ook jaarlijks over de voornaamste ontwikkelingen op het vlak van contracten met een vaste looptijd en een vaste prijs, naast of tezamen met hun jaarlijkse rapportering over de voornaamste ontwikkelingen op het vlak van dynamische prijscontracten (art. 9, 1°, j) van het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator).

1. Toezicht

Overeenkomstig artikel 6, 1°, n) van het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator vallen alle bepalingen van dit voorontwerp van decreet onder de toezichtsbevoegdheid van de Vlaamse Nutsregulator.

2. Inwerkingtreding

Artikel 7 en artikel 9 van het voorontwerp van decreet treedt in werking op 1 januari 2027. De Vlaamse Regering kan een vroegere datum van inwerkingtreding vastleggen voor artikel 7 en artikel 9. Artikel 13 en artikel 14 treden in werking op 1 november 2027. Artikel 15, 1°, artikel 16, 2° en artikel 17, 1° treden in werking op 1 juli 2028. De Vlaamse Regering kan een vroegere datum van inwerkingtreding vastleggen voor deze artikelen. Voor de overige artikelen is er geen specifieke inwerkingtredingsbepaling opgenomen in het voorontwerp van decreet. De algemene regel is aldus van toepassing. Dit wil zeggen dat deze artikelen tien dagen na publicatie in het Belgisch Staatsblad in werking treden.

C. Totstandkomingsprocedure

Tijdens de opmaak van dit voorontwerp van decreet werden verschillende bilaterale en multilaterale gesprekken gevoerd met o.a. de Vlaamse Nutsregulator, elektriciteitsdistributienetbeheerder Fluvius, en de energieleveranciers.

D. Bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest

Dit voorontwerp van decreet regelt een gewestbevoegdheid. Overeenkomstig artikel 6, §1, VII, eerste lid, a) BWHI is het Vlaamse Gewest bevoegd voor de distributie en het plaatselijk vervoer van elektriciteit door middel van netten waarvan de nominale spanning lager is dan of gelijk aan 70.000 volt, met inbegrip van de distributienettarieven voor elektriciteit. Het Vlaamse Gewest is ook bevoegd voor de nieuwe energiebronnen overeenkomstig artikel 6, §1, VII, eerste lid, f)

BWHI. Daarnaast is het Vlaamse Gewest op grond van artikel 6, 1§, VII, eerste lid, b) BWHI bevoegd voor de openbare gasdistributie, met inbegrip van de nettarieven voor de openbare distributie van gas, met uitzondering van de tarieven van de netwerken die ook een aardgasvervoersfunctie hebben en die worden uitgebaat door dezelfde beheerder als het aardgasvervoersnet. Tot slot is het Vlaamse Gewest bevoegd voor het rationeel energieverbruik op grond van artikel 6, §1, VII, eerste lid, h) BWHI.

Daarnaast heeft de Raad van State in haar advies van 22 januari 2021 nr. 68.494/3 gesteld dat ondanks het feit dat de flexibiliteits- en aggregatiediensten, de energiegemeenschappen, en het energiedelen niet expliciet vermeld zijn in artikel 6, §1, VII, eerste lid BWHI er evenwel vastgesteld moet worden dat voor die activiteiten gebruik wordt gemaakt van het distributienet of het plaatselijk vervoernet voor elektriciteit bedoeld in artikel 6, § 1, VII, eerste lid, a) BWHI. Voor zover de regeling van de flexibiliteits- en aggregatiediensten, de energiegemeenschappen en het energiedelen, al niet zou kunnen worden beschouwd als deel uitmakend van de distributie en het plaatselijk vervoer van elektriciteit, kan het in ieder geval worden gerekend tot "de gewestelijke aspecten van de energie", artikel 6, § 1, VII, eerste lid BWHI. De regeling van het vraagbeheer en de balancering van het distributiebeheer is ook een gewestelijke bevoegdheid, advies van de Raad van State van 4 januari 2017 nr. 60.616/3.

II. Toelichting bij de artikelen

Hoofdstuk 1. Inleidende bepalingen

Artikel 1.

Dit decreet regelt een gewestbevoegdheid. Overeenkomstig artikel 6, §1, VII, eerste lid, a) BWHI is het Vlaamse Gewest bevoegd voor de distributie en het plaatselijk vervoer van elektriciteit door middel van netten waarvan de nominale spanning lager is dan of gelijk aan 70.000 volt, met inbegrip van de distributienettarieven voor elektriciteit. Op grond van artikel 6, §1, VII, eerste lid, b) BWHI is het Vlaamse Gewest bevoegd voor de openbare gasdistributie, met inbegrip van de nettarieven voor de openbare distributie van gas, met uitzondering van de tarieven van de netwerken die ook een aardgasvervoersfunctie hebben en die worden uitgebaat door dezelfde beheerders als het aardgasvervoersnet. Daarnaast is het Vlaamse Gewest bevoegd voor de nieuwe energiebronnen (f) en het rationeel energieverbruik (h).

Bovendien heeft de Raad van State in haar advies van 22 januari 2021 nr. 68.494/3 gesteld dat ondanks het feit dat de flexibiliteits- en aggregatiediensten, de energiegemeenschappen, en het energiedelen niet expliciet vermeld zijn in artikel 6, §1, VII, eerste lid BWHI er evenwel vastgesteld moet worden dat voor die activiteiten gebruik wordt gemaakt van het distributienet of het plaatselijk vervoernet voor elektriciteit bedoeld in artikel 6, § 1, VII, eerste lid, a) BWHI. Voor zover de regeling van de flexibiliteits- en aggregatiediensten, de energiegemeenschappen en het energiedelen, al niet zou kunnen worden beschouwd als deel uitmakend van de distributie en het plaatselijk vervoer van elektriciteit, kan het in ieder geval worden gerekend tot "de gewestelijke aspecten

van de energie”, artikel 6, § 1, VII, eerste lid BWHI. De regeling van het vraagbeheer en de balancering van het distributiebeheer is ook een gewestelijke bevoegdheid, advies van de Raad van State van 4 januari 2017 nr. 60.616/3.

Artikel 2

Dit decreet voorziet in de gedeeltelijke omzetting van richtlijn (EU) 2024/1711 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot wijziging van de richtlijnen (EU) 2018/2001 en (EU) 2019/944 inzake het verbeteren van de opzet van de elektriciteitsmarkt van de Unie.

Dit decreet voorziet in de omzetting van artikel 29 van richtlijn (EU) 2024/1788 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markten voor hernieuwbaar gas, aardgas en waterstof, tot wijziging van Richtlijn (EU) 2023/1791 en tot intrekking van Richtlijn 2009/73/EG.

Hoofdstuk 2. Wijzigingen van het Energiedecreet van 8 mei 2009

Artikel 3

Artikel 3 voegt een aantal nieuwe definities in artikel 1.1.3 van het Energiedecreet in. Dit is een gedeeltelijke omzetting van artikel 2, 1) van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn.

Het eerste punt voorziet in een definitie voor een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs. Dit is een contract voor de levering van elektriciteit of aardgas tussen een leverancier en een afnemer dat garandeert dat de contractuele voorwaarden, inclusief de prijs, voor de duur van het contract ongewijzigd blijven en waarbij veranderingen in de uiteindelijke factuur uitsluitend het gevolg kunnen zijn van elementen die niet door de leveranciers worden bepaald, zoals belastingen, heffingen en openbare dienstverplichtingen. Veranderingen in de uiteindelijke factuur kunnen dus niet het gevolg zijn van bijvoorbeeld prijsschommelingen van energie op de internationale markten, dagprijzen inzake ETS2, prijswijzigingen GSC/WKC,... maar wel ten gevolge van wijzigingen aan de regelgeving zoals bijvoorbeeld wijzigingen leveranciersquota, invoering ETS2 systeem, belastingsverhoging, ...

Conform de definitie uit de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn, is het mogelijk dat een dergelijk leveringscontract een piek- en dalprijsvariatie kan bevatten. Deze piek- en dalprijsvariatie gaat louter over de energiecomponent en heeft geen betrekking op tarieven, heffingen of openbare dienstverplichtingen. Daarbij kan gedacht worden aan vaste tijdsblokken (time-of-use) met een lagere vaste prijs op momenten dat de marktprijs voor elektriciteit ook lager is ten gevolge van

bijvoorbeeld veel zonnestroom op de middag of een hogere vaste prijs tijdens de afnamepiek 's avonds.

Het tweede punt past de definitie van klantengroep aan. Er wordt een nieuwe klantengroep (waarvoor gedifferentieerde tarieven kunnen gelden) toegevoegd voor deelnemers aan energiedelen en energieverkoop binnen appartements- en multifunctionele gebouwen, vermeld in artikel 7.2.1, §1, tweede lid, 1° en 7.2.3, §2, eerste lid van het Energiedecreet van 8 mei 2009. De nettatarieven vallen echter onder de exclusieve bevoegdheid van de regulator. Door deze nieuwe klantengroep te creëren, krijgt de regulator een decretale basis om in toekomstige tariefmethodologieën rekening te houden met de specifieke kenmerken van collectieve zelfconsumptie. De VNR wees in eerdere analyses² terecht op een verschil tussen individuele en collectieve prosumenten. De voorgestelde wijziging vormt dan ook een noodzakelijke decretale voorwaarde om een verschillende tarifaire behandeling mogelijk te maken. In Brussel is op deze manier bepaald door Brugel dat voor energiedelen in hetzelfde gebouw preferentiële nettatarieven gelden, waarbij de tarieven voor het gebruik van het net op nul werden gezet³. Deze zijn in lijn met artikel 21, lid 2, van de richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen, de richtlijn bepaalt het volgende: *"De lidstaten zorgen ervoor dat zelfverbruikers van hernieuwbare energie individueel of via aankoopgroeperingen, het recht hebben om:*

- a) hernieuwbare energie te produceren, ook voor eigen verbruik, hun overtollige productie van hernieuwbare elektriciteit op te slaan en te verkopen, ook via hernieuwbare-stroomafnameovereenkomsten, elektriciteitsproducenten en regelingen voor peer-to-peerhandel, zonder dat zij worden onderworpen:*
- ii) met betrekking tot hun zelfopgewekte elektriciteit uit hernieuwbare bronnen die op hun eigen locatie blijft, aan discriminerende of onevenredige procedures en enig tarief of enige vergoeding;"*

In diezelfde context wordt bovendien expliciet de beschermde afnemers vermeld als mogelijke klantengroep om een aangepast nettatarief te aan te rekenen bij energiedelen voor deze klantengroep op basis van de tariefmethodologie die per kwartaal wordt voorgesteld door de CREG⁴. Door voorliggend voorontwerp van decreet wordt namelijk energiedelen opengesteld voor netgebruikers die beleverd worden door de sociale leverancier.

² <https://assets.vlaamsenutsregulator.be/document/rapp-2023-19.pdf>

³ https://brugel.brussels/nl_BE/themes/distributietarieven-12/de-distributietarieven-2025-2029-668?_gl=1%2Aao4iak%2A_gcl_au%2ANzg3MjY5ODIzLjE3NzAxMjI2MTk.%2A_ga%2AMzY0MjY4ODYuMTc3MDEyMjYxOQ..%2A_ga_HMHJ4HDVGB%2AczE3NzAxMjI2MTkkbzEkZzEkdDE3NzAxMjI2MjEkaYwJGwwJGgw

⁴ <https://www.creg.be/nl/consumenten/prijzen-en-tarieven/sociaal-tarief/sociaal-tarief-voor-energie>

Het derde punt voert een definitie in voor noodleverancier. Hoewel uit de bepalingen opgenomen in artikel 4.3.3 blijkt wat een noodleverancier is, wordt toch voorzien in een afzonderlijke definitie zodat de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn volledig kan worden omgezet. De noodleverancier wordt gedefinieerd als een marktpartij die wordt aangewezen om de elektriciteitslevering of aardgaslevering aan afnemers over te nemen van een leverancier die diens activiteiten heeft gestaakt.

Artikel 4

Dit artikel wijzigt artikel 4.1.7 van het Energiedecreet van 8 mei 2009. Artikel 4.1.7 van het Energiedecreet bepaalt dat *“Een netbeheerder en zijn werkmaatschappij kunnen geen activiteiten ondernemen inzake de levering van elektriciteit en aardgas, tenzij voor de levering ervan in het kader van een openbaredienstverplichting die op grond van dit decreet is opgelegd.”*

De woorden “op grond van dit decreet” worden vervangen door de woorden “door of krachtens dit decreet”. Dit om te verduidelijken dat de noodleveranciersregeling wel degelijk gekwalificeerd wordt als een openbaredienstverplichting in het Energiedecreet. De “door of krachtens dit decreet” wijst erop dat openbaredienstverplichtingen zowel kunnen worden vastgesteld en uitgewerkt in het Energiedecreet zelf (wat het geval is bij de noodleveranciersregeling in artikel 4.3.3) als kunnen worden vastgesteld in het Energiebesluit en hier verder worden uitgewerkt, met een rechtsgrond in het Energiedecreet.

Artikel 5

Met dit artikel wordt artikel 4.1.9 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 uitgebreid. Dit artikel bevat een non-discriminatieverplichting voor de netbeheerder en zijn werkmaatschappij. Artikel 31, lid 2 en artikel 33, lid 1, laatste zin, van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn bepalen dat een distributienetbeheerder niet mag discrimineren tussen netgebruikers, gebruikers van het plaatselijk vervoernet van elektriciteit en categorieën van netgebruikers, met inbegrip van hernieuwbare-energiegemeenschappen en energiegemeenschappen van burgers en tussen ondernemingen die oplaadpunten voor elektrische voertuigen bezitten, ontwikkelen, exploiteren of beheren. Deze twee categorieën worden aan artikel 4.1.9 toegevoegd om de artikelen van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn om te zetten.

Artikel 6

Artikel 4.1.17/3 van het energiedecreet van 8 mei 2009 regelt de rechten en de plichten van deelnemers aan flexibiliteit en aggregatie. Dit artikel voegt een zinsnede “, onafhankelijk van het type elektriciteitsleveringscontract” toe aan artikel 4.1.17/3, 1§, eerste lid van het energiedecreet van 8 mei 2009. Dit is een omzetting van artikel 11, lid 1ter van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn. Dit artikel bepaalt immers dat afnemers met o.a. elektriciteitsleveringscontracten met een

vaste looptijd en een vaste prijs niet worden uitgesloten van deelname aan vraagrespons en energiedelen, indien zij daaraan wensen deel te nemen, en van het actief bijdragen aan het verwezenlijken van de flexibiliteitsbehoeften van het nationale elektriciteitssysteem. In de Vlaamse regelgeving valt vraagrespons onder de definitie van flexibiliteit waarmee de deelname aan vraagrespons op deze manier ook wordt meegenomen. De toevoeging in artikel 4.1.17/3 zorgt ervoor dat elke afnemer, producent, tussenpersoon, energiegemeenschap van burgers en hernieuwbare-energiegemeenschap een deelnemer aan flexibiliteit of aggregatie kan worden onafhankelijk van het type elektriciteitsleveringscontract.

Artikel 7

Dit artikel wijzigt artikel 4.1.22 van het Energiedecreet van 8 mei 2009. Artikel 4.1.22 geeft een delegatie aan de Vlaamse Regering om extra openbardienstverplichtingen uit te werken in het besluit (hier valt enkel de sociale leverancier onder). Artikel 4.1.22 omvat dus niet de noodleverancier. De noodleverancier wordt uitgewerkt in het Energiedecreet in artikel 4.3.3, waar ook een ontvlechtigingsvereiste wordt opgenomen.

Via artikel 35 van de richtlijn (EU) 2019/944 worden ontvlechtigingsvereisten opgelegd aan de distributiesysteembeheerder die deel uitmaakt van een verticaal geïntegreerd bedrijf, met betrekking tot zijn rechtsvorm, organisatie en besluitvorming onafhankelijk moet zijn van andere, niet met distributiesamenhangende activiteiten. Hieruit volgt de noodzaak van een juridische en beheersmatige ontvlechting voor de netbeheerder in haar rol als zowel noodleverancier als sociale leverancier. De aanleiding om deze ontvlechtigingsvereiste in te voeren is om de netbeheerderstaken en databeheerstaken te scheiden van de leveringstaken. Artikel 7 van het voorliggende voorontwerp van decreet legt nu ook dezelfde ontvlechtigingsvereiste op voor de taken van de netbeheerder als sociale leverancier. Het is echter niet vereist dat er een aparte rechtspersoon opgericht dient te worden. De uitleg rond de ontvlechtigingsvereisten wordt verder uitgewerkt bij de toelichting bij artikel 9.

Het scheiden van de activiteiten gebeurt best zo snel mogelijk. Artikel 20 van het voorontwerp van decreet bepaalt dat artikel 7 en artikel 9 pas in werking treden op 1 januari 2027 en dat de Vlaamse Regering een vroegere datum van inwerkingtreding kan vastleggen. In afwachting hiervan blijft de oude regeling gelden. Dit geeft de netbeheerder voldoende tijd om de uitoefening van de activiteiten van sociale leverancier en noodleverancier te scheiden van zijn andere activiteiten en zo te voldoen aan de ontvlechtigingsvereisten opgelegd door de richtlijn (EU) 2019/944.

Artikel 8

Met dit artikel wordt het bestaande artikel 4.3.1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 gewijzigd. Er wordt een nieuwe paragraaf 4 toegevoegd en in paragraaf 2, tweede lid wordt als bijkomende voorwaarde tot toekenning van een leveringsvergunning opgenomen dat de verplichtingen vermeld in paragraaf 4 nageleefd moeten worden. Dit is een omzetting van artikel 18bis van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn, waarin wordt vastgelegd dat de nutsregulator moet voorzien dat de leveranciers in voldoende mate aan risicobeheer doen. De Vlaamse Nutsregulator moet ervoor zorgen dat de leveranciers over passende afdekkingsstrategieën beschikken. De leveranciers moeten deze strategieën uitvoeren om ervoor te zorgen dat de risico's, waaronder ook prijsrisico's, van veranderingen in de elektriciteits- of aardgasvoorziening op de groothandelsmarkt voor economische levensvatbaarheid van hun contracten met afnemers worden beperkt. Daarbij moet de liquiditeit op en de prijssignalen van kortetermijnmarkten in stand worden gehouden en leveranciers moeten alle redelijke maatregelen treffen om hun risico op een onderbreking van de levering te beperken.

De omzetting leunt zeer sterk aan bij de toekenning en opvolging van de leveringsvergunningen, een taak die de Vlaamse Nutsregulator al sinds lang uitvoert. Het onderzoek van de Vlaamse Nutsregulator in de context van de toekenning en opvolging van leveringsvergunningen strekt zich in de praktijk reeds uit tot *hedging*strategieën, en deze toekennings- en opvolgingsprocedures zijn al sinds lang operationeel. De Vlaamse Nutsregulator monitort daarbij al heel wat zaken die kaderen binnen risicobeheer door de leverancier. Zo bevroegt de Vlaamse Nutsregulator in het kader van de toekenning en de opvolging van leveringsvergunningen de (kandidaat-)houders van een leveringsvergunning reeds over hun sourcing- en hedgingstrategie, evenals hun beheersing en beperking van de risico's en onzekerheden in verband met fluctuerende toekomstige elektriciteitsprijzen. De monitoring door de Vlaamse Nutsregulator van de capaciteit van (kandidaat-)houders van een leveringsvergunning is in de praktijk ruimer dan enkel een controle van balansen en jaarrekeningen. Het doel is om ervoor te zorgen dat houders van een leveringsvergunning financieel robuust zijn en zich voldoende indekken.

Algemener houdt de Vlaamse Nutsregulator toezicht op de financiële situatie van de op de Vlaamse energiemarkt actieve leveranciers. Dit ook met het oog op de decretale rapporteringsverplichting die in 2022, na de energieprijscrisis, werd ingevoerd: de Vlaamse Nutsregulator moet jaarlijks rapporteren over de financiële gezondheid van de Vlaamse energiemarkt en van de op die markt actieve leveranciers (art. 9, 1°, e) van het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator).

De coördinatie en het toezicht op het leveranciersrisicobeheer en de autoriteit die belast is met het toekennen en opvolgen van de leveringsvergunningen is het beste dezelfde, dit om het toezicht op de leveranciers te optimaliseren. Zo kan er ook meteen een gevolg worden gegeven als een leverancier zijn risicobeheer niet goed doet, namelijk het niet verlenen of opheffing van een leveringsvergunning. De

opstart van de procedure tot opheffing van een leveringsvergunning moet echter aanzien worden als een *ultimum remedium*, waartoe niet lichtzinnig wordt overgegaan. De Vlaamse Nutsregulator heeft nog andere middelen om de naleving van de verplichtingen vermeld in de nieuwe vierde paragraaf van artikel 4.3.1 van het Energiedecreet te verzekeren:

- De Vlaamse Nutsregulator kan aan marktpartijen – waaronder leveranciers – alle gegevens en inlichtingen vragen die nodig zijn voor de uitvoering van zijn taken en bevoegdheden (art. 13.1.2, §1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009).
- De Vlaamse Nutsregulator kan een houder van een leveringsvergunning schriftelijk in gebreke stellen, en daarmee een handhavingstraject opstarten dat finaal kan resulteren in de oplegging van een administratieve geldboete, al dan niet gecombineerd met een dwangsom. Dit kan zowel bij niet-naleving van artikel 4.3.1, §4 van het Energiedecreet, als bij weigering om de door de Vlaamse Nutsregulator opgevraagde gegevens en inlichtingen te verstrekken (art. 13.3.1 en 13.3.2 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 en art. 12, §2, 2° van het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator).
- De Vlaamse Nutsregulator kan noodzakelijke en evenredige maatregelen opleggen om de daadwerkelijke mededinging te bevorderen en de goede werking van de Vlaamse elektriciteits- en gasmarkt te waarborgen (art. 12, §2, 9° van het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator).

Ook wordt er het beste rekening gehouden met de specifieke eigenschappen van de markt waarop toezicht wordt gehouden en met de belangrijkste kenmerken van de leveranciers (zie paper van CEER van 12 november 2024 over “Use of prudential regulation mechanisms to promote effective supplier risk management in the energy sector”⁵). Voor de verschillende energiemarkten in België gelden er andere regels, zo gebeurt de opvolging van de energieleverancier in de drie gewesten op verschillende manieren. Door het toezicht op het risicobeheer van de leveranciers actief in het Vlaamse Gewest bij de Vlaamse Nutsregulator te leggen, kan er rekening worden gehouden met de specifieke kenmerken van de Vlaamse energiemarkt. De Vlaamse energiemarkt is op dit moment de meest mature en meest concurrentiële markt, met het grootste aantal actieve elektriciteits- en aardgasleveranciers.

In artikel 18bis van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn geldt de invoering van een kader voor risicobeheer enkel voor de elektriciteitsleveranciers. De invoering van een kader voor risicobeheer enkel van toepassing op elektriciteitsleveranciers, terwijl slechts een beperkter toezicht op de financiële capaciteit van aardgasleveranciers zou worden voorzien, lijkt echter moeilijk te rechtvaardigen. Zeker omdat een

⁵ CEER 12 november 2024, report “Use of prudential regulation mechanisms to promote effective supplier risk management in the energy sector” [Use of prudential regulation mechanisms to promote effective supplier risk management in the energy sector - CEER](#)

groot aantal leveranciers zowel elektriciteitsleveringsactiviteiten als aardgasleveringsactiviteiten uitoefenen. Het lijkt verkieslijk om beide activiteiten aan dezelfde regels te onderwerpen.

Artikel 9

Met dit artikel wordt het bestaande artikel 4.3.3 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 gewijzigd om in overeenstemming te zijn met artikel 27bis van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn en artikel 29 van de Vierde Gasrichtlijn. Artikel 4.3.3 bevat de decretale rechtsgrond voor het optreden van de netbeheerder als noodleverancier. Het mechanisme van de noodleverancier treedt in werking wanneer de Vlaamse Nutsregulator de leveringsvergunning van een leverancier opheft, de toegang van een leverancier tot het net wordt beëindigd, in geval van faillissement van een leverancier of vanaf de opening van een procedure van gerechtelijke reorganisatie of overdracht onder gerechtelijk gezag ten aanzien van die leverancier. Wat betreft de afnemers van die leverancier treedt de netbeheerder als noodleverancier op, om de continuïteit van de levering van elektriciteit en aardgas te blijven garanderen. Overweging 21 uit de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn stelt: *“Een noodleverancier kan de verkoopafdeling zijn van een verticaal geïntegreerd bedrijf dat ook distributiefuncties verricht, mits het voldoet aan de vereisten voor ontvlechting van Richtlijn (EU) 2019/944”*. Ook uit voorafgaand overleg met de diensten van de Europese Commissie bleek de noodzaak van ontvlechting indien een netbeheerder de rol van noodleverancier zou vervullen. Het nieuwe artikel 4.3.3 voorziet dan ook in de bepaling dat de netbeheerder bij het uitoefenen van zijn taken als noodleverancier beheersmatig en juridisch onafhankelijk is ten aanzien van de transmissienetbeheerder, de beheerder van het vervoersnet, de leveranciers andere dan de netbeheerder handelend in toepassing van artikel 4.1.22, tussenpersonen, aanbieders van energiediensten, ESCO's, aggregatoren, dienstverleners van flexibiliteit en producenten, en de met deze ondernemingen verbonden en geassocieerde ondernemingen en financieel en organisatorisch onafhankelijk ten aanzien van het uitoefenen van zijn taken overeenkomstig artikel 4.1.6, artikel 4.1.6/1 en artikel 4.1.8/2. De Vlaamse Regering kan de nadere regels bepalen die gelden voor de beheersmatige en juridische onafhankelijkheid en de financiële en organisatorische onafhankelijkheid. De netbeheerder moet immers voldoen aan de ontvlechtingsvereisten zoals bepaald in artikel 35 van de richtlijn (EU) 2019/944.

Art. 35 van de richtlijn (EU) 2019/944 schrijft voor dat een distributiesysteembeheerder die deel uitmaakt van een verticaal geïntegreerd bedrijf, met betrekking tot zijn rechtsvorm, organisatie en besluitvorming onafhankelijk moet zijn van andere, niet met distributiesamenhangende activiteiten. Hieruit volgt de noodzaak van een juridische en beheersmatige ontvlechting. Het is echter niet vereist dat er een aparte rechtspersoon opgericht dient te worden, gezien het tijdelijke verhaal van noodlevering.

Ook de VNR deelt deze mening in het advies ADV-2025-07 van 29 augustus 2025. De VNR stelt dat het een verantwoorde keuze is dat de ontvlechtigingsvereiste geen volledige interne juridische scheiding vergt tussen de activiteiten van de netbeheerder als noodleverancier vs. de activiteiten van de netbeheerder inzake netbeheer en databeheer. Dit gelet op de kosten die zo'n volledige interne juridische scheiding met zich zou meebrengen.

Dit artikel voert ook een bevoegdheidsdelegatie in aan de Vlaamse Regering om verdere regels te bepalen voor de invulling van de voorwaarde van beheersmatige en juridische onafhankelijkheid en de financiële en organisatorische onafhankelijkheid van de netbeheerder.

Het scheiden van de activiteiten gebeurt best zo snel mogelijk. Artikel 16 van het voorontwerp van decreet bepaalt dat artikel 7 pas in werking treedt op 1 januari 2027 en dat de Vlaamse Regering een vroegere datum van inwerkingtreding kan vastleggen. In afwachting hiervan blijft de oude regeling gelden. Dit geeft de netbeheerder voldoende tijd om de uitoefening van de activiteiten van noodleverancier te scheiden van zijn andere activiteiten en zo te voldoen aan de ontvlechtigingsvereisten opgelegd door de richtlijn (EU) 2019/944.

In paragraaf 1, lid 2 wordt de eerlijke, transparante en niet-discriminerende aanbestedingsprocedure toegevoegd die de noodleverancier moet volgen bij het aanwijzen van een leverancier bij wie de noodleverancier aardgas en elektriciteit aankoopt. De Vijfde Elektriciteitsrichtlijn bepaalt dat de lidstaten die reeds een noodleveranciersregeling hebben geen nieuwe regeling moeten invoeren. Deze moet wel voldoen aan de criteria van een eerlijke, transparante en niet-discriminerende procedure. Volgens de huidige regeling is in Vlaanderen de netbeheerder aangesteld als noodleverancier. Voor het aanwijzen van een leverancier die instaat voor de levering van aardgas en elektriciteit aan de noodleverancier voor de overgedragen afnemers, doet de noodleverancier beroep op de openbare aanbestedingsprocedure. De eerlijke, transparante en niet-discriminerende aanbestedingsprocedure wordt nu ook decretaal verankerd. De noodleverancier staat verder in voor de levering aan en de facturatie van de overgedragen afnemers en alle andere toepasselijke verplichtingen die daaraan zijn verbonden. Zoals in de praktijk reeds werd gedaan. De Vlaamse Regering kan nog nadere voorwaarden bepalen voor de aanbestedingsprocedure.

Paragraaf 2 vormt de omzetting van artikel 27*bis*, lid 2 van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn dat de rechten van de afnemers verzekert. Afnemers die aan de noodleverancier worden overgedragen behouden het recht om van elektriciteit of aardgas, naargelang het geval, te kunnen worden voorzien door een commerciële leverancier naar keuze (Art. 4.4.1, eerste lid, 1° van het Energiedecreet van 8 mei 2009) en het recht om, individueel of collectief, zonder discriminatie ten aanzien van moeite en tijd, kosteloos van leverancier te veranderen (Art. 4.4.1, eerste lid, 2°). Afnemers die aan de noodleverancier worden overgedragen behouden ook het recht op de facturatie van het

elektriciteits- en aardgasverbruik en informatieverlening zoals vermeld in artikel 4.3.2 van het Energiedecreet van 8 mei 2009.

In paragraaf 3, lid 1 wordt de periode voor de noodlevering voor niet-huishoudelijke afnemers uitgebreid van 60 dagen naar zes maanden zoals wordt voorgeschreven in de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn. De richtlijn bepaalt in artikel 27bis, lid 3 dat de dienstverlening van de noodleverancier ten minste zes maanden moet bedragen voor alle 'overgedragen afnemers'. Hieruit volgt dat ook voor niet-huishoudelijke afnemers een minimale termijn van zes maanden geldt. Uit artikel 27bis, lid 1 volgt geen verplichting voor lidstaten om een noodleveranciersstelsel in te voeren voor niet-huishoudelijke afnemers. Maar als lidstaten er toch voor kiezen om voor deze groep afnemers een noodleveranciersstelsel in te voeren dan blijft de rest van artikel 27bis wel van toepassing op het ingevoerde noodleveranciersstelsel.

De periode voor huishoudelijke afnemers blijft ongewijzigd op 12 maanden. Het doel van deze periode is om de dienstverlening aan afnemers ononderbroken voort te zetten gedurende een periode die nodig is om een nieuwe leverancier te vinden. Een periode van ook 6 maanden voor huishoudelijke afnemers is niet wenselijk. Enerzijds om huishoudelijke afnemers voldoende tijd te geven een commerciële leverancier te vinden. Anderzijds omdat afnemers die niet tijdig de noodleverancier verlaten, terecht komen bij de sociale leverancier. De Vlaamse Regering kan nadere voorwaarden bepalen waaronder de netbeheerders de taak van noodleverancier uitvoeren.

Paragraaf 3, lid 2 vormt de omzetting van artikel 27bis, lid 3 en lid 4 van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn. Dit artikel bepaalt informatieverplichtingen voor de noodleverancier aan de overgedragen afnemers. Conform artikel 27bis, lid 3 moet de noodleverancier onverwijld de algemene voorwaarden meedelen aan de overgedragen afnemers. Artikel 27bis, lid 4 bepaalt dat afnemers aangemoedigd moeten worden om op een markt gebaseerd aanbod over te stappen. Deze verplichting werd uitgewerkt in paragraaf 3, lid 2 die de noodleverancier verplicht alle overgedragen afnemers aan wie die levert en die gedurende dertig dagen bij die noodleverancier zijn aangesloten, te contacteren en hen mee te delen dat ze moeten terugkeren naar een leverancier op de markt. Bijkomend vermeldt de mededeling dat er op de markt contracten tegen voordeliger aanbod te vinden zijn. Daarbij verwijst de noodleverancier doormiddel van een link, en als het communicatiemiddel dit toelaat, een QR-code, naar het vergelijkingsinstrument van de Vlaamse Nutsregulator (art. 4.4.3 van het Energiedecreet van 8 mei 2009). Voor beschermde afnemers wordt afgeweken van de verwijzing naar het vergelijkingsinstrument omdat zij genieten van het sociaal tarief. Bijgevolg is het vergelijken van energiecontracten voor hen niet relevant en mogelijk zelfs verwarrend. Voor beschermde afnemers vermeldt de mededeling dat zij bij overstap naar een leverancier op de markt verder kunnen verbruiken tegen het sociaal tarief zolang hun statuut ongewijzigd blijft.

Paragraaf 4 is een herneming van reeds bestaande regelgeving die in een nieuwe paragraaf wordt ondergebracht. Het blijft strikt noodzakelijk dat de VNR tijdig op de hoogte wordt gebracht van de opstart van de insolventieprocedures ten aanzien van een elektriciteits- en/of aardgasleverancier, zodat de Vlaamse Nutsregulator erop kan toezien dat de noodleveranciersregeling ingaat op het juiste ogenblik en correct wordt toegepast. De relevante bepalingen in het WER hebben echter enkele wijzigingen ondergaan ten gevolge van de federale wet van 7 juni 2023 tot omzetting van Richtlijn (EU) 2019/1023 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende de preventieve herstructureringsstelsels, betreffende kwijtschelding van schuld en beroepsverboden, en betreffende maatregelen ter verhoging van de efficiëntie van procedures inzake herstructurering, insolventie en kwijtschelding van schuld, en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2017/1132 en houdende diverse bepalingen inzake insolventie. Onder meer werd opnieuw een procedure m.b.t. overdracht onder gerechtelijk gezag ingevoerd in het WER. In het kader van deze recente wijzigingen wordt paragraaf 4 geactualiseerd. Conform het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator wordt de term VREG vervangen door Vlaamse Nutsregulator.

Met deze laatste paragraaf worden procedureregels opgelegd aan het Openbaar Ministerie en de (griffie van de) ondernemingsrechtbank. In de memorie van toelichting bij het decreet van 23 december 2022⁶, dat paragraaf 4 invoerde, wordt volgende verantwoording gegeven om deze procedureregels op te leggen aan het Openbaar Ministerie:

Het vaststellen van procedureregels voor rechtscolleges komt in principe aan de federale wetgever toe op grond van zijn residuaire bevoegdheid. Dit artikel kan echter worden gekaderd in de uitoefening door het Vlaamse Gewest van een impliciete bevoegdheid in de zin van artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

De invoering van een meldingsplicht aan de VREG met betrekking tot dagvaardingen en aanvragen tot faillietverklaring dan wel gerechtelijke reorganisatie van een houder van een leveringsvergunning, evenals de navolgende beslissingen van de ondernemingsrechtbank in die insolventieprocedures, is strikt noodzakelijk voor een adequate uitoefening van verschillende van diens toezichthoudende en controlerende taken, vermeld in artikel 3.1.3, eerste lid, 1°, van het Energiedecreet (huidige artikel 6, 1° van het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator). Inzonderheid kan verwezen worden naar de taak, vermeld onder

⁶ MvT bij het decreet van 23 december 2022 tot wijziging van de wet van 28 december 1964 betreffende de bestrijding van de luchtverontreiniging, het Energiedecreet van 8 mei 2009, het decreet van 13 juli 2012 houdende bepalingen tot begeleiding van de tweede aanpassing van de begroting 2012 en het decreet van 17 december 2021 tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, wat betreft toewijzingen aan het Energiefonds, wijzigingen betreffende flexibiliteit en energiedelen, de uitbouw van het energiedataplatform en de herziening van de administratieve geldboetes aangaande installatie-eisen

punt a) van die bepaling (huidige artikel 6, 1°, punt n) van het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator), namelijk het toezicht en de controle op de naleving van de bepalingen in onder meer titel IV van het Energiedecreet evenals de bijbehorende uitvoeringsbepalingen, en de taak, vermeld onder punt f) van die bepaling (huidige artikel 6, 1°, punt d) van het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator), namelijk het toezicht op de uitvoering van regels betreffende de taken en verantwoordelijkheden van onder meer de distributienetbeheerders en de leveranciers die actief zijn in het Vlaamse Gewest. In titel IV van het Energiedecreet is een artikel 4.3.3 opgenomen, dat de vier toepassingsgevallen bepaalt van de noodleveranciersregeling. Meer bepaald is krachtens de vermelde bepaling de netbeheerder gehouden om op te treden als noodleverancier voor de afnemers van een commerciële leverancier in de volgende gevallen: i) de VREG heft de leveringsvergunning van de leverancier op, ii) de leverancier wordt de toegang tot het net ontzegd, iii) de leverancier gaat failliet, of iv) ten aanzien van de leverancier wordt een procedure van gerechtelijke reorganisatie als vermeld in boek XX, titel V, van het Wetboek van Economisch Recht geopend. In de eerste twee gevallen – de opheffing van de leveringsvergunning en de ontzegging van de toegang – weet de VREG ten gevolge van zijn actieve betrokkenheid bij deze procedures telkens wanneer de noodlevering door de netbeheerder zal ingaan. In de laatste twee gevallen – het faillissement en de gerechtelijke reorganisatieprocedures – is dat niet het geval. Ook in die gevallen is het echter aangewezen dat de VREG weet wanneer de noodlevering ingaat, en daar idealiter al op kan anticiperen. Dat wordt bewerkstelligd met dit artikel. Door tijdig op de hoogte te worden gebracht van de opstart van insolventieprocedures ten aanzien van een elektriciteits- en/of aardgasleverancier kan de VREG erop toezien dat de noodleveranciersregeling van artikel 4.3.3 van het Energiedecreet correct wordt toegepast, en meer bepaald ingaat op het juiste ogenblik, waarbij in het belang van alle betrokken marktpartijen retroactiviteit best zoveel mogelijk wordt vermeden. Daarnaast laat dit de VREG toe om deze informatie op korte termijn ook mee in rekening te nemen bij zijn toezichthoudende en controlerende taken ten aanzien van de betrokken commerciële leverancier, en zijn bevoegdheid om leveringsvergunningen gebeurlijk op te heffen, zoals vermeld in artikel 3.1.4, §2, 5°, van het Energiedecreet.

Daarnaast leent deze materie zich ook tot een gedifferentieerde regeling, aangezien de verschillende gewesten, naargelang van hun eigen noden en behoeftes, een verschillende regeling kunnen uitwerken. Het weze vermeld dat de noodleveranciersregeling in het Waalse en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest thans anders is opgevat dan in het Vlaamse Gewest. Er zijn belangrijke verschilpunten voor wat onder meer de betrokken actoren betreft, evenals de gevallen waarin de noodleveranciersregeling toepassing vindt. Tot slot is de weerslag van dit artikel op de federale bevoegdheid marginaal. Dit artikel houdt slechts de invoering van een meldingsplicht in met betrekking tot de opstart van

bepaalde insolventieprocedures en de beslissingen die in het kader daarvan worden genomen. Daarentegen wordt niet ingegrepen op de bevoegdheid van de ondernemingsrechtbank, noch op de bij de ondernemingsrechtbank toepasselijke federale procedureregels uit het gerechtelijk recht.

Verder bevestigt de Raad van State in zijn advies nr. 72.164/3 van 20 oktober 2022 bij het bovenvermelde decreet van 23 december 2022 dat voor de decretale verplichting die in het artikel 4.3.3 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 wordt opgelegd aan het Openbaar Ministerie en de griffier van de ondernemingsrechtbank, om de Vlaamse Nutsregulator te verwittigen bij een opstart van een faillissementsprocedure of aanvraag van een gerechtelijke reorganisatieprocedure met betrekking tot een leverancier die actief is in het Vlaamse Gewest, evenals bij navolgende beslissingen van de ondernemingsrechtbank in die insolventieprocedures, een beroep kan worden gedaan op de impliciete bevoegdheden (artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen). De Raad van State stelt dat kan worden aangenomen dat deze informatieverplichting noodzakelijk is voor de uitoefening van de bevoegdheden van het Vlaamse Gewest, namelijk om een performante noodleveranciersregeling te blijven garanderen. De opstart van een faillissementsprocedure of een procedure van gerechtelijke reorganisatie is een wezenlijke aanwijzing voor het feit dat een commerciële leverancier in de problemen zit. Tevens oordeelt de Raad dat de aangelegenheid zich leent tot een gedifferentieerde regeling en dat de weerslag van de ontworpen bepalingen op de federale aangelegenheid slechts marginaal is. De Raad verwijst daarbij, net zoals de memorie van toelichting, naar de gelijkaardige procedure waarin de federale wetgeving reeds voorziet voor wat betreft de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FMSA). Bovendien blijft de verplichting beperkt tot faillissementsprocedures en procedures van gerechtelijke reorganisatie met betrekking tot elektriciteits- of gasleveranciers, die volgens de Raad beperkt zullen zijn in aantal.

Artikel 10

Het bestaande artikel 4.4.1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 met betrekking tot de vrije leverancierskeuze wordt op meerdere punten gewijzigd.

In het eerste lid wordt punt 4° vervangen door een nieuw punt 4° *“het recht om, als die over een digitale meter voor elektriciteit beschikt, een dynamisch prijscontract te sluiten bij elke elektriciteitsleverancier die meer dan 200.000 afnamepunten voor elektriciteit in het Vlaamse Gewest belevt. Vanaf 1 januari 2027 bij elke leverancier die meer dan 50.000 afnamepunten voor elektriciteit in het Vlaamse Gewest belevt en vanaf 1 januari 2029 bij elke leverancier die in het Vlaamse Gewest levert, in overeenstemming met de openbare dienstverplichtingen opgelegd aan leveranciers in artikel 4.3.2/1;”*; In uitvoering van het Regeerakkoord dat stelt dynamische prijscontracten te bevorderen en de

beleidsnota Energie die stelt er deze legislatuur voor te zorgen dat alle leveranciers een dynamisch prijscontract aanbieden, wordt het toepassingsgebied verruimd. Het recht om een dynamisch prijscontract te verzoeken gold eerder enkel bij leveranciers met meer dan 200.000 afnamepunten en wordt nu stapsgewijs verruimd naar alle leveranciers. Vanaf 2027 zal dit recht gelden bij elke leverancier die meer dan 50.000 afnamepunten voor elektriciteit in het Vlaamse Gewest belevt en vanaf 2029 bij elke leverancier die in het Vlaamse Gewest levert. Tevens wordt de formulering aangepast zodat deze beter te handhaven is. Waar er eerder een recht was om te verzoeken een dynamisch prijscontract af te sluiten, wordt nu voorzien in een recht om een dynamisch prijscontract af te sluiten. Een recht om te verzoeken sluit immers niet uit dat een leverancier negatief kan antwoorden op dat verzoek.

Door op termijn alle elektriciteitsleveranciers te verplichten een dynamisch prijscontract aan te bieden, wordt een drempel weggenomen bij netgebruikers die een dergelijk contract wensen af te sluiten. Zij hoeven immers niet meer te switchen naar een elektriciteitsleverancier die een dergelijk contract aanbiedt en kunnen in alle gevallen bij hun elektriciteitsleverancier van keuze klant blijven. Er wordt echter voorzien in een uitzondering voor klanten van de sociale leverancier en de noodleverancier. Klanten van de sociale leverancier of noodleverancier hebben niet de keuze tussen type contracten en kunnen bijgevolg niet kiezen voor een dynamisch prijscontract. Hun tarieven worden door de CREG vastgelegd. Tot slot wordt het recht ingeperkt tot dynamische prijscontracten voor elektriciteit. De prijs voor elektriciteit kent belangrijke schommelingen binnen een dag in functie van de vraag en het (hernieuwbaar) aanbod. Een dynamisch prijscontract voor elektriciteit helpt prijsprikkels te geven om verbruik te verschuiven naar de 'juiste' momenten waarbij een afnemer met een geschikt profiel ook voordelen kan doen. Voor aardgas zijn dit soort contracten niet zinvol, noch vanuit maatschappelijk perspectief noch vanuit het standpunt van de afnemer. In tegenstelling tot voor elektriciteit wordt er op de markt van de variabele aardgasprijzen slechts één prijs bepaald voor de levering van gas de volgende dag als fijnste granulariteit.

Er wordt een punt 5° toegevoegd aan het eerste lid om in overeenstemming te zijn met de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn. Dit is een omzetting van artikel 11, lid 1, eerste alinea van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn dat het recht aan afnemers toekent om een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs met een duur van ten minste één jaar te sluiten bij elke leverancier die meer dan 200.000 afnamepunten belevt voor zover die leverancier niet onder de vrijstellingsregeling valt. Ook contracten tegen een vaste prijs van onbepaalde duur kunnen dus invulling geven aan deze verplichting op voorwaarde dat de prijs voor minstens 1 jaar vast is. Daar waar de richtlijn dit recht enkel introduceert voor elektriciteit (het is immers de Elektriciteitsrichtlijn) is het toepassingsgebied hier breder. Een leverancier is gedefinieerd als "elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die aan afnemers elektriciteit of aardgas verkoopt behoudens indien de verkoop plaatsvindt via een directe lijn, een directe leiding of

privédistributienet". Ook aardgasleveranciers met meer dan 200.000 afnamepunten dienen dus een dergelijk contract aan te bieden. Op deze manier wordt gewaarborgd dat consumenten toegang hebben tot een brede waaier van aanbiedingen, zodat zij een contract kunnen kiezen dat aansluit op hun behoeften.

Om te vermijden dat er een conflict ontstaat over het recht van afnemers om een dynamisch prijscontract of een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs af te sluiten bij elke leverancier en het recht van leveranciers om in bepaalde gevallen, vastgelegd in artikel 5.6.1 van het Energiebesluit, huishoudelijke afnemers te weigeren, wordt bepaald in punt 4° en punt 5° in het eerste lid van artikel 4.4.1 van het Energiedecreet dat het recht van de afnemers moet uitgeoefend worden in overeenstemming met de openbare dienstverplichtingen opgelegd aan leveranciers in artikel 4.3.2/1 van het Energiedecreet. Artikel 4.3.2/1 bepaalt dat behoudens in de gevallen bepaald door de Vlaamse Regering een leverancier niet kan weigeren een huishoudelijke afnemer te beleveren. In artikel 5.6.1 van het Energiebesluit wordt vervolgens een exhaustieve lijst gegeven van de weigeringsgronden waarbij een leverancier een huishoudelijke afnemer kan weigeren. Het gaat om volgende gevallen: de leverancier beperkt zich tot een geografisch omliggende afzetmarkt, de afnemer is aangesloten op een distributienetgebied waar de leverancier nog niet levert, de leverancier levert alleen aan bepaalde segmenten van afnemers, de leverancier is actief als coöperatieve vennootschap en levert alleen aan vennoten of de huishoudelijke afnemer, of één van diens op hetzelfde adres gedomicilieerde gezinsleden, heeft nog openstaande schulden bij de leverancier. Leveranciers die onder de zonet opgesomde categorieën vallen hebben wel nog steeds de verplichting om een dynamisch prijscontract en een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs aan te bieden aan de afnemers aan wie ze leveren.

Er wordt een vierde lid toegevoegd aan artikel 4.4.1. Het vierde lid bepaalt dat wanneer een afnemer een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs heeft gesloten met een leverancier, deze leverancier de voorwaarden van het contract niet eenzijdig kan wijzigen en het contract niet kan beëindigen voordat de termijn ervan is verstreken. Dit is een omzetting van artikel 11, lid 1, laatste zin van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn.

Verder wordt, in een nieuw toegevoegd vijfde lid, verduidelijkt dat de rechten van afnemers vermeld in het eerste lid, punt 4° en 5° niet van toepassing zijn op afnemers die klant zijn bij de netbeheerder als sociale leverancier of bij de netbeheerder als noodleverancier. Hierdoor wordt verduidelijkt dat het recht van een afnemer op een dynamisch prijscontract bij elke leverancier onafhankelijk van de hoeveelheid afnamepunten die de leverancier belevert in het Vlaamse Gewest en het recht van een afnemer op een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs niet geldt voor afnemers die klant zijn bij de netbeheerder als sociale leverancier of als noodleverancier. Klanten bij de netbeheerder als sociale leverancier en als noodleverancier bevinden zich in een andere situatie, het is de

bedoeling dat deze zo snel mogelijk terug naar een leverancier op de commerciële markt overstappen en voor deze klanten gelden ook andere tarieven.

Tijdens en na de energiecrisis van 2021 en 2022 hebben leveranciers hun aanbod verminderd waardoor elektriciteitsleveringscontracten tegen vaste prijzen met een vaste looptijd schaars werden en de keuze tussen aanbiedingen te beperkt werd. Zoals ook voorzien in de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn, wordt een zesde lid toegevoegd waarin bepaald wordt dat een leverancier met meer dan 200 000 eindafnemers kan vrijgesteld worden van de verplichting om leveringscontracten met een vaste looptijd en een vaste prijs aan te bieden, wanneer deze aan alle volgende voorwaarden voldoet:

- de leverancier biedt alleen dynamische-prijscontracten aan
- de vrijstelling heeft geen negatieve gevolgen voor de mededinging
- de keuze aan contracten met een vaste looptijd en een vaste prijs blijft voldoende groot voor de eindafnemers

Het is aan de leverancier in kwestie om aan te tonen dat cumulatief aan deze voorwaarden is voldaan. De Vlaamse Nutsregulator beoordeelt en kan de procedure vastleggen om na te gaan of cumulatief voldaan is aan deze voorwaarden.

Artikel 11

Dit artikel van het voorontwerp van decreet voegt een nieuw lid aan artikel 4.4.2, paragraaf 1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 toe. Hierin wordt bepaald dat de voorschriften, procedures en vergoedingen waaraan actieve afnemers worden onderworpen evenredig en niet-discriminerend zijn en dat deze vergoedingen kosten-reflectief zijn. Deze toevoeging is een verduidelijking van de Vlaamse regelgeving. In het met redenen omkleed advies dat België ontvangen heeft van de Europese Commissie op 24 april 2024 inzake de ingebrekestellingsprocedure nr. INFR(2022)2032 wees de Europese Commissie erop dat ze van mening waren dat het Vlaamse Gewest de omzetting van artikel 15, lid 1 van de Richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU (hierna: Richtlijn 2019/944) niet hadden kennisgegeven. Op het met reden omkleed advies werd er reeds een gezamenlijk antwoord van alle Belgische entiteiten naar de Europese Commissie doorgestuurd in 2024.

Het Vlaamse Gewest is van mening dat artikel 15, lid 1 van Richtlijn 2019/944 is omgezet door Vlaanderen. Het principe dat de voorschriften, procedures en vergoedingen waaraan actieve afnemers worden onderworpen evenredig en niet-discriminerend zijn en ze door hun leverancier niet onderworpen mogen worden aan buitensporige betalingen, sancties of andere buitensporige contractuele beperkingen is reeds opgenomen in de Vlaamse regelgeving, maar is verspreid over verschillende bepalingen. Met deze toevoeging wordt het principe ter

verduidelijking nog eens uitdrukkelijk ingeschreven in één bepaling. Het gaat om een tekstuele verduidelijking.

Artikel 12

In artikel 4.8.4 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 worden twee principes uitdrukkelijk ingeschreven:

- Bij de uitoefening van haar activiteiten wordt elke energiegemeenschap van burgers en elke hernieuwbare-energiegemeenschap onderworpen aan transparante, evenredige, eerlijke en niet-discriminerende procedures;
- Als een energiegemeenschap van burgers of een hernieuwbare-energiegemeenschap de rol opneemt van afnemer, producent, leverancier, deelnemer aan flexibiliteit of aggregator, wordt de energiegemeenschap van burgers of de hernieuwbare-energiegemeenschap op niet-discriminerende en evenredige wijze behandeld ten aanzien van haar activiteiten, rechten en verplichtingen.

Deze toevoeging is een verduidelijking van de Vlaamse regelgeving. In het met redenen omkleed advies dat België ontvangen heeft van de Europese Commissie op 24 april 2024 inzake de ingebrekestellingsprocedure nr. INFR(2022)2032 wees de Europese Commissie erop dat ze van mening waren dat het Vlaamse Gewest de omzetting van artikel 16, lid 1, punt e) en lid 3, punt b) van de Richtlijn 2019/944 niet hadden kennisgegeven. Op het met redenen omkleed advies werd er reeds een gezamenlijk antwoord van alle Belgische entiteiten naar de Europese Commissie doorgestuurd in 2024.

Het Vlaamse Gewest is van mening dat artikel 16, lid 1, punt e) en lid 3, punt b) van Richtlijn 2019/944 is omgezet door Vlaanderen. De twee bovenvermelde principes zijn reeds opgenomen in de Vlaamse regelgeving, maar zijn verspreid over verschillende bepalingen. Met deze toevoeging worden de principes ter verduidelijking nog eens uitdrukkelijk ingeschreven in één bepaling. Het gaat om een tekstuele verduidelijking.

Artikel 13 en 14

Gemeenschappelijk zelfverbruik in appartementsgebouwen wordt niet op dezelfde manier behandeld als individueel zelfverbruik in particuliere woningen. Individuele prosumenten betalen geen heffingen, nettarieven en belastingen op de elektriciteit die ze rechtstreeks zelf verbruiken uit hun eigen productie-installatie. Bij appartementsgebouwen geldt dat voordeel niet voor collectieve productie-installaties die op de gemeenschappelijke meter zijn aangesloten. Energiedelen (volgens artikel 7.2.1, §1, tweede lid, punt 1° van het Energiedecreet) en energieverkoop (volgens artikel 7.2.3, §2, eerste lid van het Energiedecreet) maken het wel mogelijk om de zelfopgewekte energie van de gemeenschappelijke productie-installatie te verdelen onder de individuele appartementen. Daarbij is het ook mogelijk dat een derde partij de productie-installatie financiert en de verkochte

energie deelt. Energiedelen of -verkoop heeft daarbij uitsluitend betrekking op de energiecomponent en niet op heffingen, nettarieven en belastingen zoals bepaald in artikel 7.2.1, § 1, lid 7 en artikel 7.2.3, §2, lid 6 van het Energiedecreet. Toch is er ruimte om het regelgevend kader te verbeteren, zodat individueel en collectief zelfverbruik meer gelijkwaardig worden behandeld.

De voorgestelde wijzigingen die hieronder worden besproken sluiten aan bij de Beleidsnota Energie en Klimaat 2024–2029 onder OD 4.3, waarin staat: *"We faciliteren de mogelijkheden van collectieve zelfconsumptie via energiedelen in onder andere appartementsgebouwen, lokale energiegemeenschappen en collectieve bedrijventerreinen. We streven ernaar om lokaal gedeelde energie achter een gemeenschappelijk aansluitpunt van een gemeenschappelijk gebouwencomplex vrij te stellen van Vlaamse heffingen, en we dringen er ook op aan om dergelijke vrijstelling te laten verlenen voor federale belastingen."*

De voorgestelde wijzigingen sluiten bovendien aan bij artikel 21, lid 4 van de richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen. De richtlijn verduidelijkt: *"De lidstaten mogen onderscheid maken tussen individuele zelfverbruikers van hernieuwbare energie en gezamenlijk optredende zelfverbruikers van hernieuwbare energie. Verschil in behandeling moet evenredig zijn en naar behoren gerechtvaardigd worden."*

Binnen de beleidsruimte van het Vlaamse Gewest heeft deze maatregel een waarde voor de energiedelers en ondersteunt het de verdere gelijke behandeling tussen collectieve en individuele zelfverbruikers van hernieuwbare energie. Om de ongelijkheid tussen energiedelen of -verkoop binnen een gebouw en binnen een appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw weg te werken en collectieve zelfconsumptie te versterken, worden twee wijzigingen aan het Energiedecreet voorgesteld binnen de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest. De bijdrage Energiefonds bedraagt voor residentiële klanten 0 euro en kan dus niet verder worden verminderd.

In artikel 7.1.10 van het Energiedecreet wordt een nieuwe paragraaf 3/2 ingevoegd en in artikel 7.1.11 wordt een nieuwe paragraaf 2/3 ingevoegd waarin bepaald wordt dat op de gedeelde volumes hernieuwbare energie binnen een appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw geen quotumplicht van toepassing is. Concreet wordt de verplichting tot het inleveren van groenestroomcertificaten (GSC) en warmtekrachtcertificaten (WKC) verminderd voor elektriciteit die binnen hetzelfde appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw wordt gedeeld of verkocht, zoals bepaald in artikel 7.2.1, §1, tweede lid, 1° en 7.2.3, §2, eerste lid, van het Energiedecreet. De vrijstelling geldt uitsluitend voor de zelfgeproduceerde hernieuwbare energie en vermindert de factor EV met 100% van het gedeelde volume. Deze regeling sluit hiermee aan bij de bestaande vrijstelling voor netgekoppelde batterijen. De wijzigingen aan artikel 7.1.10 en

7.1.11 van het Energiedecreet treden in werking op 1 november 2027. Zie de verdere bespreking bij artikel 20 van het voorontwerp van decreet.

Artikel 15

Er wordt een aanpassing aangebracht aan artikel 7.2.1 die bepaalt dat afnemers die aan energiedelen doen, dit moeten kunnen doen onafhankelijk hun type leveringscontract. Deze aanpassing is nodig in het licht van artikel 11, lid 1, laatste zin van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn die bepaalt dat lidstaten moeten *“garanderen dat eindafnemers met elektriciteitsleveringscontracten met een vaste looptijd en een vaste prijs niet worden uitgesloten van deelname aan vraagrespons en energiedelen, indien zij daaraan wensen deel te nemen, en van het actief bijdragen aan het verwezenlijken van de flexibiliteitsbehoeften van het nationale elektriciteitssysteem”*. Een gelijkaardige bepaling is reeds opgenomen in artikel 4.1.17/1 met betrekking tot dienstverleners van flexibiliteit en wordt nu dus ook ingevoegd voor energiedelen. Vandaag is energiedelen onafhankelijk van welk leveringscontract men heeft afgesloten niet altijd mogelijk en zijn er leveranciers die de activiteit energiedelen slechts toestaan bij welbepaalde contracten met specifieke tariefbladen. Dit werpt een drempel op voor energiedelen en gaat in tegen de geest van de Europese regels⁷ die ervoor moeten zorgen dat consumenten goed worden beschermd op de energiemarkt en gemakkelijk kunnen deelnemen aan de energietransitie, zodat zij zowel energie als geld kunnen besparen. Klanten die in Vlaanderen door de sociale leverancier (Fluvius) worden beleverd, zijn vandaag uitgesloten van energiedelen omdat de regelgeving bepaalt dat bij energiedelen de netbeheerder in geen geval de toegangshouder kan zijn. De voorgestelde wijzigingen in de artikelen 7.2.1, 7.2.2 en 7.2.3 van het Energiedecreet schrapt deze uitsluiting zodat energiedelen, peer-to-peerhandel en energieverkoop binnen appartements- en multifunctionele gebouwen ook toegankelijk worden voor klanten van de sociale leverancier.

Deze aanpassing is noodzakelijk om uitvoering te geven aan de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn, die aan alle afnemers (in het bijzonder kwetsbare afnemers en afnemers in energiearmoede) het recht toekent om deel te nemen aan energiedelen. De huidige uitsluiting was oorspronkelijk ingevoerd om te vermijden dat afnemers een stimulans zouden hebben om bij de sociale leverancier te blijven. De expliciete Europese verplichtingen, gecombineerd met de rol van de sociale leverancier als vangnet voor kwetsbare groepen, maken deze uitsluiting echter niet langer houdbaar.

De voorgestelde wijziging sluit ook aan bij de Beleidsnota Energie en Klimaat 2024–2029 onder OD 4.3, waarin staat: *“We geven alle consumenten aangesloten op het distributienet met een geldig leveringscontract, inclusief klanten met een digitale meter in voorafbetaling, toegang tot de mogelijkheden van energiedelen.”*

⁷ https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/energy-consumers-and-prosumers/protecting-and-empowering-energy-consumers_en

Door de passage "*Die toegangshouder kan in geen geval de netbeheerder zijn*" te schrappen, wordt het mogelijk dat ook klanten van de sociale leverancier deelnemen aan de verschillende vormen van energiedelen. Daarmee worden hun rechten op dit vlak gelijkgeschakeld met die van afnemers met een commercieel leveringscontract.

Het verruimen van het recht impliceert geen uitspraak over een mogelijke financiële meerwaarde indien deze doelgroep aan energiedelen doet. De verruiming is ook beperkt tot de sociale leverancier. Gelet op het tijdelijke karakter en de complexiteit, kunnen de klanten van de noodleverancier (artikel 4.3.3 van het Energiedecreet) niet aan energiedelen doen. Andere bepalingen waar de sociale leverancier door gevat worden, blijven geldig: de sociale leverancier blijft niet-certificaatplichtig (artikel 7.1.10 en 7.1.11 van het Energiedecreet), en de sociale leverancier koopt geïnjecteerde elektriciteit aan 0 €/kWh. Klanten die hun restinjectie willen verkopen, moeten daarvoor nog een contract afsluiten bij een commerciële leverancier (artikel 7.13.2 van het Energiebesluit).

Daarnaast wordt in artikel 7.2.1, §1, zevende lid de verwijzingen naar de certificatenverplichtingen, voor energiedelen binnen een appartementsgebouw en multifunctioneel gebouw als vermeld in het tweede lid, punt 1°, opgeheven. Deze wijziging wordt doorgevoerd aangezien in artikel 13 en 14 van het voorliggende voorontwerp van decreet de certificatenverplichting wordt afgeschaft voor energiedelen binnen appartementsgebouwen en multifunctionele gebouwen. De gemeten energie op het toegangspunt wordt bij de berekening van certificatenverplichtingen wel gewijzigd door de toegekende of uitgewisselde energie in het kader van energiedelen binnen een appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw. Voor de andere vormen van energiedelen, vermeld in artikel 7.2.1, §1, tweede lid, punt 2° tot en met 4°, blijft het principe wel gelden dat de gemeten energie op het toegangspunt bij de berekening van certificatenverplichtingen niet wordt gewijzigd door de toegekende of uitgewisselde energie in het kader van die activiteiten van energiedelen. Bij deze vormen van energiedelen blijft de certificatenverplichting wel gelden. Dit onderscheid tussen energiedelen binnen appartementsgebouwen en multifunctionele gebouwen (collectief zelfverbruik) ten opzichte van de andere vormen van energiedelen is objectief te verantwoorden aangezien de gedeelde energie in dit eerste geval niet voorbij het aansluitingspunt gaat van het appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw. Bij alle andere vormen van energiedelen, vermeld in artikel 7.2.1 van het Energiedecreet, verlaat de gedeelde energie wel het aansluitingspunt van het gebouw. Het aansluitingspunt wordt als volgt gedefinieerd in de technische reglementen van de Vlaamse Nutsregulator:

Art. 1.1.2 van het Technisch Reglement voor de Distributie van Elektriciteit in het Vlaamse Gewest: "*4. Aansluitingspunt: de fysieke plaats en het spanningsniveau van het punt waar de aansluiting verbonden is met het elektriciteitsdistributienet of het gesloten distributienet voor elektriciteit;*" Bij energiedelen tussen actieve afnemers binnen eenzelfde appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw zal

de gedeelde energie steeds binnen dit gebouw blijven en dus maar een verwaarloosbaar deel van het distributienet gebruiken. Bij energiedelen tussen actieve afnemers tussen verschillende gebouwen zal de gedeelde energie over een significant groter stuk van het distributienet moeten gaan. Dit kan binnen éénzelfde gemeente blijven, maar het is ook mogelijk dat een persoon gedomicilieerd in Leuven energie deelt met zijn tweede verblijf in De Panne. Energiedelen binnen een appartementsgebouw en multifunctioneel gebouw (collectief zelfverbruik) is dus te onderscheiden van de andere vormen van energiedelen in artikel 7.2.1 van het Energiedecreet. De wijzigingen in dit artikel worden doorgevoerd, om de ongelijke behandeling tussen energiedelen binnen een appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw (collectief zelfverbruik) en het individueel zelfverbruik binnen particulieren woningen weg te werken.

Artikel 16

Gelijkaardig aan de wijzigingen in artikel 7.2.1 en voortvloeiend uit dezelfde bepaling uit de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn, wordt ook in artikel 7.2.2 bepaald dat afnemers die aan peer-to-peerhandel in hernieuwbare energie doen of groene stroom verkopen aan één andere actieve afnemer, dit moeten kunnen doen onafhankelijk van hun type leveringscontract.

Gelijkaardig aan de wijzigingen in artikel 7.2.1 wordt ook hier de verwijzing dat de toegangshouder niet de netbeheerder kan zijn opgeheven.

Artikel 17

Gelijkaardig aan de wijzigingen in artikel 7.2.1 en 7.2.2 en voortvloeiend uit dezelfde bepaling uit de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn, wordt ook in artikel 7.2.3 bepaald dat de vereniging van mede-eigenaars of een eigenaar van een appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw de groene stroom die hij zelf geproduceerd heeft per onbalansverrekeningsperiode kan verkopen aan de bewoner of gebruiker van het appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw, dit moet kunnen doen onafhankelijk van hun type leveringscontract.

Gelijkaardig aan de wijzigingen in artikel 7.2.1 en 7.2.2 en voortvloeiend uit dezelfde bepaling uit de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn, wordt ook in artikel 7.2.3 bepaald dat de vereniging van mede-eigenaars of een eigenaar van een appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw de groene stroom die hij zelf geproduceerd heeft per onbalansverrekeningsperiode kan verkopen aan de bewoner of gebruiker van het appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw, dit moeten kunnen doen wanneer zij beleverd worden door de sociale leverancier.

Daarnaast worden in artikel 7.2.3, §2, zesde lid de woorden “en certificatenverplichtingen” opgeheven. Deze wijziging wordt doorgevoerd

aangezien in artikel 13 en 14 van het voorliggende voorontwerp van decreet de quotumplicht wordt afgeschaft voor energiedelen en -verkoop binnen appartementsgebouwen en multifunctionele gebouwen.

Hoofdstuk 3. Wijzigingen van het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator

Artikel 18

Dit artikel brengt wijzigingen aan het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator aan. Artikel 6 van het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator bepaalt de toezichthoudende taken die de Vlaamse Nutsregulator moet vervullen.

Artikel 6, 1°, punt m) wordt vervangen door wat volgt:

“toezicht houden op het wegnemen van de ongerechtvaardigde belemmeringen en beperkingen op het elektriciteitsdistributienet, het aardgasdistributienet of het plaatselijk vervoernet van elektriciteit voor de ontwikkeling van het verbruik van zelfopgewekte elektriciteit, voor energiedelen en voor energiegemeenschappen, onder meer belemmeringen en beperkingen die de aansluiting van flexibele gedistribueerde energieproductie binnen een redelijke termijn overeenkomstig artikel 13, 4° in de weg staan;”. Dit is een omzetting van artikel 59, lid 1, z) van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn.

Tenslotte wordt er in artikel 6, 1° nog een nieuw punt r) ingevoegd, dat bepaalt dat de Vlaamse Nutsregulator toezicht houdt op de naleving door de leveranciers van elektriciteit en aardgas in het Vlaamse Gewest van hun verplichtingen, vermeld in artikel 4.3.1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009. In artikel 4.3.1, waarin de voorwaarden voor de toekenning van een leveringsvergunning staan opgesomd, wordt door dit voorontwerp van decreet voorgesteld om een kader voor risicobeheer door de leveranciers toe te voegen. Het is ook van belang dat de Vlaamse Nutsregulator toezicht kan houden op de naleving van de leveranciers van hun verplichtingen die opgelegd worden door dit kader en waarbij het uitdrukkelijk de bedoeling is dat de taken van de Vlaamse Nutsregulator in dit verband in verhouding blijven met het gestelde doel. De opvolging mag niet leiden tot overmatige planlast of overmatige administratieve lasten.

Artikel 19

Dit artikel voegt een extra taak van de Vlaamse Nutsregulator toe. Momenteel rapporteert de Vlaamse Nutsregulator jaarlijks over de voornaamste ontwikkelingen op het vlak van dynamische prijscontracten in het Vlaamse Gewest er wordt voorgesteld om deze rapportering uit te breiden zodat er ook moet gerapporteerd worden over de voornaamste ontwikkelingen op het vlak van

leveringscontracten met een vaste looptijd en een vaste prijs. Dit is een omzetting van artikel 11, lid 2 van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn.

Hoofdstuk 4. Slotbepalingen

Artikel 20

In artikel 20 wordt de inwerkingtreding van de bepaling die wijzigingen aanbrengt aan artikel 4.1.22 en artikel 4.3.3 van het Energiedecreet op 1 januari 2027 vastgelegd. Dit om de sociale leverancier en de noodleverancier de kans te geven om zich tijdig aan te passen aan de wijzigingen die worden doorgevoerd door het voorontwerp van decreet. De Vlaamse Regering kan een datum van inwerkingtreding vaststellen voorafgaande aan die datum.

De inwerkingtreding van de bepalingen die wijzigingen aanbrengen aan artikel 7.1.10 en artikel 7.1.11 van het Energiedecreet wordt vastgelegd op 1 november 2027. Toegangshouders moeten ieder jaar uiterlijk op 31 oktober hun aantal verplichte groenestroomcertificaten en warmtekrachtcertificaten indienen bij de Vlaamse Nutsregulator. Door de wijziging in werking te laten treden op 1 november 2027 zal er niet geraakt worden aan de quotumplicht gedurende een lopend jaar en kan er meteen bij de start van een nieuwe periode rekening worden gehouden met de wijziging.

Ten slotte wordt de inwerkingtreding van de bepalingen die wijzigingen aanbrengen aan artikel 7.2.1, artikel 7.2.2 en artikel 7.2.3 van het Energiedecreet op 1 juli 2028 vastgelegd. Dit om aan de sociale leverancier de kans te geven om zich aan te passen aan de wijzigingen die door het voorontwerp van decreet worden ingevoerd en om dubbele inspanningen van de netbeheerder te vermijden. De geplande uitrol van het nieuwe klantenbeheersysteem van de netbeheerder is gepland midden 2028. De Vlaamse Regering kan een datum van inwerkingtreding vaststellen die vroeger ligt dan 1 juli 2028.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd,

Hans BONTE

Bijlagen

- Omzetting Europese richtlijnen